

یارانه انرژی در ایران و تبعات آن

مصطفی سمیعی نسب^۱

چکیده

مطابق آمار آژانس بین‌المللی انرژی، مجموع یارانه پرداخت‌شده ایران به حامل‌های انرژی در سال ۲۰۲۱، ۲۹/۷ میلیارد دلار بود که بیشترین یارانه پرداختی در میان کشورهای مختلف است. بر اساس روش‌شناسی‌ای که آژانس بین‌المللی انرژی برای محاسبه یارانه انرژی کشورها به کار می‌گیرد، یارانه انرژی هم شامل یارانه آشکار و هم یارانه ضمنی است. براین اساس، یارانه محاسبه‌شده در خصوص حامل‌های نفت و گاز به‌صورت ضمنی است که لازم است در تحلیل‌ها و سیاست‌گذاری‌ها به آن توجه کافی شود. بررسی وضعیت موجود نشان می‌دهد رقابت‌پذیری پایین صنایع به‌رغم پرداخت یارانه‌های انرژی فراوان، عدم رضایتمندی شهروندان به‌رغم پرداخت یارانه‌های انرژی به‌ویژه در پی بروز خاموشی‌های گسترده برق یا قطعی گاز، توزیع نابرابر یارانه بین دهک‌های مختلف درآمدی، پایین بودن قیمت واقعی و نسبی انرژی و شکل‌گیری الگوی مصرف متکی بر مصرف فزاینده انرژی، افزایش انتشار آلاینده‌های ناشی از مصرف انرژی و انگیزه بالای قاچاق انرژی به‌ویژه درباره بنزین و گازوئیل از جمله معضلات تداوم پرداخت یارانه انرژی به شمار می‌روند. اصلاح یارانه‌های انرژی برای اقتصاد کشور ضرورت است، اما لازم است اجرای آن به‌گونه‌ای باشد که در عین بهبود وضعیت عدالت اقتصادی، کمترین تأثیر توری را بر زندگی عموم مردم داشته باشد. از مهم‌ترین مقدمات اصلاح یارانه، ثبات نسبی شرایط اقتصاد کلان کشور در کنار پایین بودن نسبی قیمت‌های جهانی حامل‌های انرژی است. در این راستا، در نظر گرفتن اولویت بخش‌ها برای آغاز اصلاح یارانه‌های انرژی، عدم تغییر قیمت سهمیه‌ای انرژی (بنزین) به دلیل کشش قیمتی بالای مصارف سهمیه‌ای، متناسب‌سازی قیمت انرژی با میزان مصرف برای مصارف بالای انرژی، در نظر گرفتن سهمیه ماهانه کافی برای مصارف ضروری به‌ویژه درباره حامل‌های بنزین و گازوئیل، تأمین سوخت ناوگان حمل‌ونقل عمومی بدون افزایش عمده قیمت، اجرای مدل پلکانی مانند برق و گاز به‌جای افزایش قیمت آن توصیه می‌شود.

واژگان کلیدی: یارانه انرژی، بنزین، قاچاق، حمل و نقل عمومی.

مقدمه

انرژی تأکید شده است. افزون‌براین، بر اساس قانون هدفمند کردن یارانه‌ها و قانون برنامه پنجم توسعه، دولت مکلف است به تدریج قیمت حامل‌های انرژی را افزایش دهد. در ماده ۳۹ قانون برنامه ششم نیز این مسئله تکرار و بر تغییر تدریجی قیمت حامل‌های انرژی تأکید شده است. بر اساس تعریف جهانی، هدف از یارانه انرژی حفظ قیمت‌های پایین برای حمایت از مصرف‌کنندگان است.

اهمیت حامل‌های انرژی در اسناد بالادستی همواره مورد تأکید قرار گرفته است. برای مثال، در سند ملی راهبرد انرژی کشور بر واقعی کردن قیمت نسبی حامل‌های انرژی در بخش‌های مختلف مصرف‌کننده تأکید شده است. در بند ۴ سیاست‌های کلی اقتصاد مقاومتی نیز بر استفاده از ظرفیت هدفمندی یارانه‌ها در راستای کاهش مصرف

۱. استادیار، گروه اقتصاد سیاسی، دانشکده معارف اسلامی و اقتصاد، دانشگاه امام صادق علیه‌السلام، تهران، ایران / عضو اندیشکده اقتصاد سیاسی امنیت و دفاع، دانشگاه امام صادق علیه‌السلام، تهران، ایران
samiee@isu.ac.ir

سازمان‌دهی تحقیق حاضر بدین صورت است که پس از مقدمه در بخش نخست، مفهوم یارانه انرژی تبیین می‌شود. در بخش دوم به مقایسه یارانه انرژی در ایران و جهان پرداخته می‌شود. در بخش سوم ملاحظات مهم یارانه انرژی ارائه می‌شود. بخش آخر هم به نتیجه‌گیری و ارائه راهکارها اختصاص دارد.

۱- مفهوم یارانه انرژی

بر اساس ادبیات اقتصاد انرژی، یارانه انرژی به دو دسته یارانه آشکار و ضمنی (هزینه‌فرست) دسته‌بندی می‌شود. این یارانه‌ها به تولیدکننده و مصرف‌کننده پرداخت می‌شود. پرداخت یارانه به مصرف‌کنندگان باعث می‌شود قیمت‌های پرداختی توسط مصرف‌کننده (اعم از خانوار یا بنگاه) کمتر از قیمت پایه باشد در حالی که در یارانه تولیدکننده، قیمت‌های دریافتی عرضه‌کنندگان بیش از قیمت پایه است.

بر اساس روش‌شناسی ارائه‌شده در تارنمای آژانس بین‌المللی انرژی، روش محاسبه یارانه پرداختی به نفت و گاز از سوی آژانس بین‌المللی انرژی بدین صورت است که قیمت مرجع (بین‌المللی یا منطقه‌ای) را از قیمت مصرف‌کننده نهایی کسر و در میزان مصرف حامل انرژی ضرب می‌کند.

میزان مصرف حامل انرژی * (قیمت پرداختی

مصرف‌کننده نهایی - قیمت مرجع (بین‌المللی یا

منطقه‌ای) = یارانه نفت و گاز

در صورت امکان مبادله بین‌المللی حامل‌های انرژی (مانند نفت، گاز و زغال‌سنگ)، قیمت مرجع بر مبنای قیمت‌های بین‌المللی، با احتساب هزینه‌های توزیع و حمل‌ونقل خواهد بود، اما در شرایطی که حامل انرژی (تقریباً) غیرقابل مبادله باشد (مانند برق) یا اینکه قیمت

اما تأمین منابع برای پرداخت یارانه‌ها هزینه بالایی برای دولت‌ها به همراه دارد. تداوم پرداخت یارانه‌های انرژی در پی افزایش روند مصرف آن موجب می‌شود تا کسری بودجه دولت‌ها تشدید شود که اغلب با تورم و کاهش قدرت خرید به سبب استقراض دولت، پرداخت‌کننده نهایی هزینه این یارانه‌ها خود مردم خواهند بود. از سوی دیگر، پرداخت یارانه به انرژی معمولاً علامت غلطی به عواملان اقتصادی مبنی بر اینکه نیازی به اصلاح الگوی مصرف، ارتقای بازده وسایل انرژی‌بر، افزایش بازده نیروگاه‌ها و بهره‌وری صنعت وجود ندارد، مخبره می‌کند. این مسئله مصرف انرژی را بیشتر و یارانه پرداختی آن را نیز تشدید می‌کند و اقتصاد را در دوری باطل به دام می‌اندازد.

اصلاح یارانه‌های انرژی برای اقتصاد کشور ضرورت است، اما لازم است اجرای آن به گونه‌ای باشد که در عین بهبود وضعیت عدالت اقتصادی، کمترین تأثیر تورمی را بر زندگی عموم مردم داشته باشد. اکنون سیاست‌گذاران به این نتیجه رسیده‌اند که لازم است محافظه‌کارانه در این حوزه گام بردارند؛ زیرا کیفیت تصمیم‌گیری آن‌ها به‌طور مستقیم بر زندگی مردم اثر دارد. برای مثال، تصمیمی که درباره یارانه بنزین در آبان سال ۱۳۹۸ گرفته شد، با افزایش قیمت، نارضایتی و اعتراض اقشار مختلف جامعه را در پی داشت. بنابراین، سیاست‌گذاران هم در مقام تصمیم‌گیری و هم در مقام اجرا باید جوانب احتیاط را رعایت کنند تا با دیدی همه‌جانبه در این باره اظهار نظر کنند. در این تحقیق، ملاحظات مهم مترتب بر سیاست‌گذاری در حوزه یارانه انرژی ارائه می‌شود.

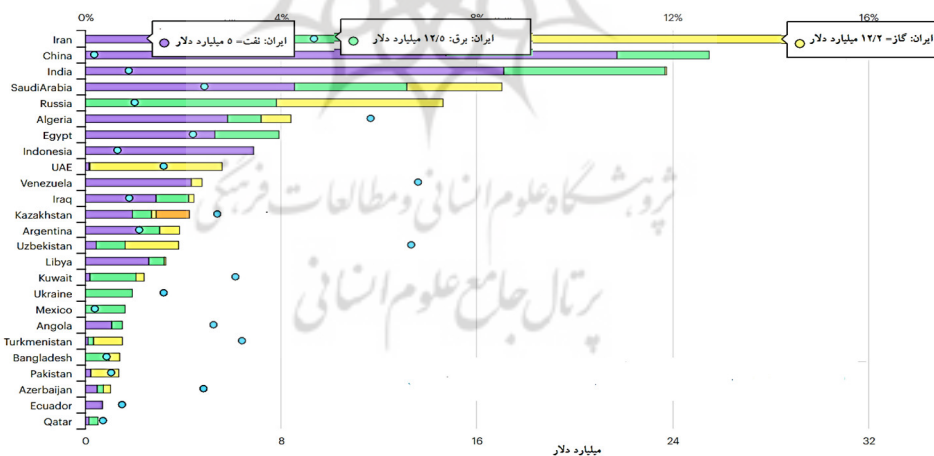
دلار یارانه به برق، ۱۲/۲ میلیارد دلار به گاز و ۵ میلیارد دلار به نفت، بیشترین میزان یارانه پرداختی را در میان کشورهای مختلف داشته است. کشورهای چین و هند در این رده بندی پس از ایران قرار دارند (نمودار شماره ۱). با لحاظ نکات مربوط به روش شناسی که آژانس بین المللی انرژی برای محاسبه یارانه ها به کار می گیرد، می توان گفت یارانه یادشده برای برق یارانه آشکار و یارانه یادشده برای نفت و گاز ترکیبی از یارانه آشکار و یارانه ضمنی (یا هزینه فرصت) است. چنانچه قیمت تمام شده این دو حامل انرژی در کشور را داشته باشیم، می توان میزان یارانه آشکار و ضمنی این دو حامل انرژی را به تفکیک محاسبه کرد. در بخش بعدی در این باره ملاحظاتی ارائه می شود.

مرجع بین المللی اتکاپذیری برای آن وجود نداشته باشد، قیمت مرجع، هزینه های تمام شده تولید (شامل هزینه های تولید، انتقال و توزیع برق) را پوشش می دهد. خاطرنشان می شود یارانه ضمنی، هزینه فرصت استفاده از حامل انرژی در داخل را نشان می دهد. به تعبیر دیگر، این میزان یارانه آن عایدی را نشان می دهد که اگر حامل انرژی به قیمت بین المللی یا منطقه ای به فروش می رسید. زمانی که درباره یارانه ضمنی صحبت می شود، جریان مالی از دولت به مصرف کننده یا تولیدکننده شکل نمی گیرد.

۲- مقایسه یارانه انرژی در ایران و جهان

بر اساس آخرین آمار اعلام شده آژانس بین المللی انرژی، در سال ۲۰۲۱، ایران با پرداخت ۱۲/۵ میلیارد

نمودار ۱- کشورهای با بیشترین یارانه انرژی (درصد)

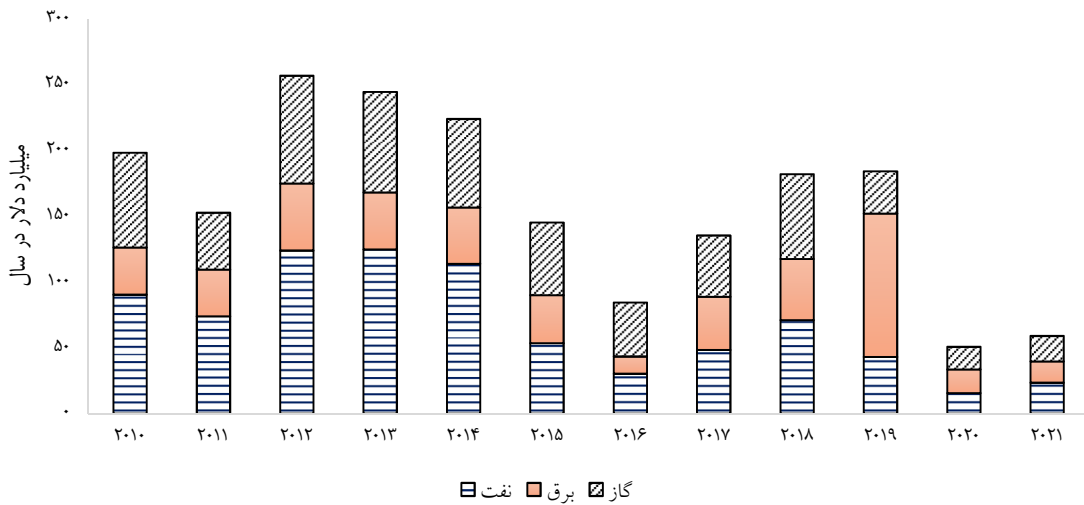

مأخذ: (International Energy Agency, 2022)

در نمودار شماره ۲، روند یارانه پرداخت شده به برق، نفت و گاز در ایران در دوره ۲۰۱۰ تا ۲۰۲۱ به قیمت دلار ثابت ملاحظه می شود. براین اساس، میزان کل یارانه پرداخت شده به حامل های انرژی در ۲ سال اخیر کاهش نشان می دهد که یکی از دلایل عمده آن، کاهش ارزش پول ملی در سال های اخیر است که در تبدیل میزان یارانه ریالی به واحد دلار، افت مقدار را ثبت کرده است. افزون بر این، افزایش قیمت بنزین در سال ۱۳۹۸ (سال ۲۰۱۹) نیز یکی از دلایل کاهش یارانه پرداختی به حامل های نفت (فراورده های نفتی) است.

در نمودار شماره ۲، روند یارانه پرداخت شده به برق، نفت و گاز در ایران در دوره ۲۰۱۰ تا ۲۰۲۱ به قیمت دلار ثابت ملاحظه می شود. براین اساس، میزان کل یارانه پرداخت شده به حامل های انرژی در ۲ سال اخیر کاهش نشان می دهد که یکی از دلایل عمده آن، کاهش ارزش پول ملی در سال های اخیر است که در تبدیل میزان یارانه ریالی به واحد دلار، افت مقدار را ثبت کرده است. افزون بر این، افزایش قیمت بنزین در سال ۱۳۹۸ (سال ۲۰۱۹) نیز یکی از دلایل کاهش یارانه پرداختی به حامل های نفت (فراورده های نفتی) است.

نمودار ۲- روند میزان یارانه پرداختی به حامل‌های انرژی در ایران (به قیمت دلار ثابت)

مأخذ: (International Energy Agency, 2022)

فراهم می‌آورد. براین اساس، کشورمان پس از ازبکستان که ۱۹/۳ درصد از تولید ناخالص داخلی خود را یارانه انرژی پرداخت کرده، در نسبت یارانه انرژی به تولید ناخالص داخلی با ۱۴ درصد در رتبه ۲ قرار گرفته است (نمودار شماره ۳).

یکی دیگر از شاخص‌هایی که در مقایسه وضعیت یارانه انرژی پرداخت شده کشورها مفید است، نسبت یارانه انرژی به تولید ناخالص داخلی است. این معیار با توجه به اینکه معیار تولید ناخالص داخلی را نیز لحاظ می‌کند، اطلاعات مفیدی برای مقایسه کشورها

نمودار ۳- یارانه انرژی (درصد از تولید ناخالص داخلی)

مأخذ: (International Energy Agency, 2022)

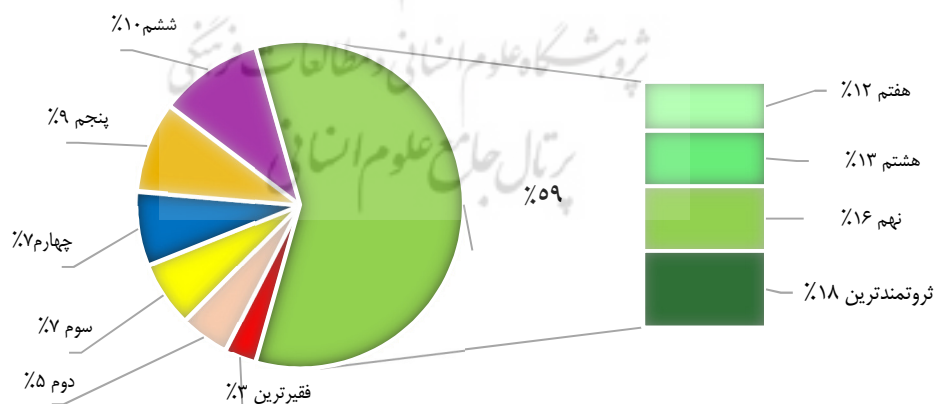
۳- ملاحظات مهم یارانه انرژی

اختصاص یارانه به حامل‌های انرژی مانند بنزین، گاز و برق مصارف خانگی، رفاه نسبی مردم را در کوتاه‌مدت افزایش می‌دهد، اما با تداوم پرداخت یارانه و فشار بودجه‌ای که به دولت‌ها وارد می‌شود، این رفاه بی‌پشتوانه به تدریج از بین می‌رود و فشار اقتصادی گسترده‌ای به مردم وارد می‌آورد. یکی از حامل‌های انرژی که قیمت‌گذاری آن موجب تخصیص یارانه بیشتر به دهک‌های پردرآمد می‌شود، بنزین است. چگونگی توزیع یارانه‌های انرژی با کاهش عمده و همگانی قیمت حامل‌های انرژی در شرایط کنونی موجب شده است افراد متناسب با میزان مصرف خود از این یارانه بهره‌مند شوند. به بیان ساده‌تر، هرچه مصرف بیشتر باشد، بهره‌مندی از یارانه نیز بیشتر است. از این‌رو روش کنونی توزیع یارانه نه تنها از منظر عدالت اقتصادی توجیه‌پذیر و منطقی نیست، بلکه مردم را به مصرف بیشتر تشویق می‌کند

و به نوعی تشویق پر مصرف‌هاست که در شاخص‌هایی مانند شدت مصرف انرژی خود را نمایان می‌کند.

نخستین ملاحظه مهمی که باید توجه کافی به آن داشت، این است که با شیوه قیمت‌گذاری کنونی بنزین و میزان مصرف دهک‌های مختلف درآمدی در کشور، بیشترین یارانه بنزین را ۴ دهک پردرآمد دریافت می‌کنند. در واقع، با شیوه قیمت‌گذاری کنونی مصارف بیشتر با یارانه بیشتری همراه است. بر اساس اطلاعات نمودار شماره ۴، حدود ۶۰ درصد از یارانه بنزین را ۴ دهک پردرآمد دریافت می‌کنند. این در حالی است که دهک‌های اول، دوم و سوم به ترتیب ۳، ۵ و ۷ درصد یارانه بنزین را دریافت می‌کنند که نشان می‌دهد شیوه کنونی قیمت‌گذاری بنزین، مصرف بیشتر آن را تشویق می‌کند. تداوم روند موجود در قیمت‌گذاری بنزین، آثار و پیامدهای گسترده اقتصادی و اجتماعی به همراه دارد.

نمودار ۴- یارانه دریافت‌شده بنزین توسط دهک‌های مختلف درآمدی (درصد)

مأخذ: ممی‌پور، صیادی و عزیزخانی، ۱۴۰۱

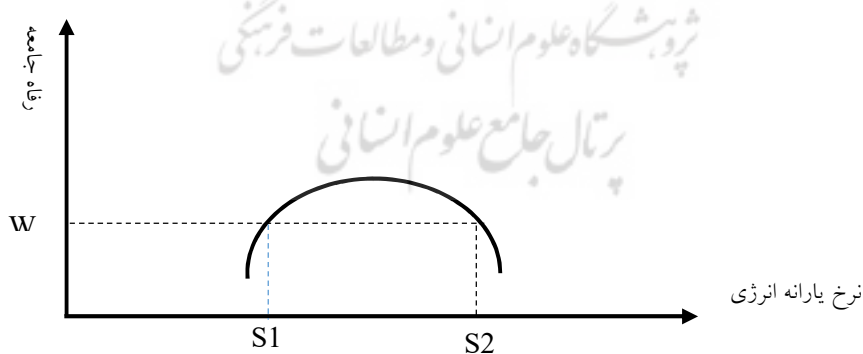
شد. این در حالی است که متوسط هزینه فروش برق در سال ۱۳۹۹ به مشترکان صنعتی، کشاورزی و خانگی کمتر از ۱۰۰ تومان برآورد شد. در واقع، دولت برای هر کیلووات

بر اساس آمار ارائه‌شده شرکت توانیر، در سال ۱۳۹۹ میانگین هزینه تمام‌شده تولید و توزیع برق در کشور، ۱۲۰۰ تا ۱۳۰۰ تومان به‌ازای هر کیلووات ساعت انرژی برآورد

«منحنی لافر» زمینه طرح ایده‌ای را برای تحلیل شرایط سیاست‌گذاری مالیات و یارانه فراهم کرده که در درک و تحلیل موضوعات مشابه مانند سیاست‌گذاری یارانه (به‌عنوان مالیات منفی) راهگشا است. میزان رفاه دریافتی جامعه با افزایش یارانه ابتدا افزایش می‌یابد و به نقطه حداکثر می‌رسد. برای مثال، مردم در بخش برق، با پرداخت کمتری برق مورد نیاز خود را دریافت می‌کنند و در نتیجه، از رفاه بیشتری برخوردار می‌شوند، اما به دلیل اینکه مازاد رفاه مصرف‌کننده از مازاد رفاه تولیدکننده می‌کاهد، انگیزه تولیدکنندگان برای سرمایه‌گذاری کاهش می‌یابد. همچنین، اعتباری که دولت می‌توانست برای توسعه زیرساخت‌ها سرمایه‌گذاری کند، صرف پرداخت یارانه می‌شود. بنابراین، زیرساخت‌های صنعتی متناسب با تقاضای مورد نیاز مصرف‌کننده افزایش نمی‌یابد و به‌رغم تقاضای جامعه، پدیده خاموشی رخ می‌دهد. با بروز خاموشی، رفاه جامعه کاهش می‌یابد.

ساعت برق بین 1100 تا 1200 تومان یارانه پرداخت کرده است. شواهد موجود حاکی از شرایط متناقض‌نما در سیاست‌های حوزه برق است. به این معنا که دولت ایران یکی از بیشترین حجم یارانه را در جهان و در میان همه بخش‌ها به حوزه برق می‌دهد، اما رضایت مردم در سطح مورد انتظار افزایش نیافته است یا دست‌کم حجم زیادی از نارضایتی درباره برق‌رسانی در کشور در میان اقشار جامعه و حوزه‌های صنعتی دیده می‌شود. به تعبیر دقیق‌تر، به‌رغم حجم زیاد یارانه‌ای که در بخش انرژی پرداخت می‌شود، بروز خاموشی‌های نسبتاً گسترده در کلان‌شهرهای کشور در زمستان سال 1399 و خاموشی‌های داوطلبانه و اجباری صنایع در تابستان دو سال گذشته، حجم زیادی از نارضایتی را از طریق شبکه‌های اجتماعی و رسانه‌ها در جامعه منتشر می‌کند و این پرسش مطرح می‌شود که آیا این سیاست نه از منظر صرفاً اقتصادی - که بارها مورد چالش قرار گرفته است - بلکه از منظر اجتماعی، سیاست موجهی است؟

نمودار 5- رابطه بین یارانه انرژی و رفاه جامعه مبتنی بر منحنی لافر

مأخذ: Hafner & Luciani, 2022

کمترین تأثیر تورمی را بر زندگی عموم مردم داشته باشد. برای توزیع عادلانه یارانه انرژی لازم است سهم بخش‌های مختلف اقتصادی از این یارانه مشخص شود و چگونگی توزیع آن

اصلاح یارانه‌های انرژی برای اقتصاد کشور ضرورت است، اما اجرای آن باید به‌گونه‌ای باشد که در عین بهبود وضعیت عدالت اقتصادی و افزایش درآمدهای دولت،

۹ درصد در میان وسایل نقلیه، بیش از ۲۰ درصد است. بنابراین، در سیاست‌گذاری درباره بنزین باید به تأثیر نوع وسیله نقلیه در میزان مصرف بنزین توجه کرد (مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی، ۱۳۹۸).

نتیجه‌گیری و پیشنهاد راهکارها

یارانه انرژی به دو دسته پنهان و آشکار تقسیم می‌شود. یارانه پنهان انرژی به مابه‌التفاوت ارزش نفت و گاز مصرف‌شده در داخل کشور بر اساس قیمت مرجع و وجوه دریافتی از مردم بابت مصرف آن‌ها می‌گویند. یارانه آشکار نیز وجوهی است که دولت به‌طور واقعی بابت کاهش قیمت انرژی پرداخت می‌کند. محاسبه یارانه پنهان را می‌توان بر اساس مابه‌التفاوت قیمت نفت و گاز صادراتی و فروش داخل یا بر اساس مابه‌التفاوت قیمت مرجع فرآورده‌ها و فروش داخل محاسبه کرد. اصلاح یارانه‌های انرژی برای اقتصاد کشور ضرورت است، اما لازم است چگونگی اجرای آن به گونه‌ای باشد که در عین بهبود وضعیت عدالت اقتصادی، کمترین تأثیر تورمی را بر زندگی عموم مردم داشته باشد. رعایت موارد زیر از راهکارها در این باره است.

اصلاح یارانه انرژی لزوماً به معنای افزایش قیمت انرژی نیست و پیاده‌سازی راهکارهایی مانند تعرفه‌گذاری پلکانی مؤثر که هدف، افزایش قیمت پله‌های بالای مصرف در رده‌بندی مشترکان پرمصرف و بدمصرف است، الزاماً منجر به تورم نمی‌شود. در حال حاضر بیشتر از ۸۵ درصد مشترکان صنعت برق در حد الگوی تعیین‌شده مصرف برق دارند و طبیعتاً افزایش قیمتی در قالب نظام تعرفه‌گذاری پلکانی برای آن‌ها اتفاق نمی‌افتد.

بین دهک‌های هزینه‌ای بررسی شود. از سوی دیگر، با توجه به شیوه محاسبه یارانه پنهان کشور بر اساس نرخ دلار و همچنین، تعیین قیمت مرجع برای هرکدام از حامل‌های انرژی، سیاست‌گذاری اقتصادی کشور تحت تأثیر نوسانات قیمت ارز تغییر می‌کند. از این رو باید در سیاست‌گذاری‌های مربوط به تخصیص یارانه‌های انرژی، به اشکالات موجود در روش برآورد یارانه پنهان نیز توجه کرد.

جدول ۱- مهم‌ترین اشکالات و چالش‌های تداوم

وضعیت موجود در سازوکار قیمت‌گذاری انرژی

اشکالات و چالش‌های تداوم وضعیت موجود
• رقابت‌پذیری پایین صنایع به‌رغم پرداخت یارانه‌های انرژی فراوان
• عدم رضایتمندی شهروندان به‌رغم پرداخت یارانه‌های انرژی به‌ویژه در پی بروز خاموشی‌های گسترده برق یا قطعی گاز
• توزیع نابرابر یارانه بین دهک‌های مختلف درآمدی
• پایین بودن قیمت واقعی و نسبی انرژی و شکل‌گیری الگوی مصرف متکی بر مصرف فزاینده انرژی
• افزایش انتشار آلاینده‌های ناشی از مصرف انرژی
• انگیزه بالای قاچاق انرژی به‌ویژه درباره بنزین و گازوئیل

منبع: بررسی‌های تحقیق

با توجه به اینکه نیروگاه‌ها و بخش خانگی در مجموع، ۵۷ درصد از یارانه هیدروکربورهای مصرف‌شده در کشور را به خود اختصاص داده‌اند، اولویت سیاست‌گذاری درباره یارانه انرژی با این دو بخش است. افزون‌براین، سهم بنزین از مجموع یارانه فرآورده‌های نفتی ۸ درصد و سهم نفت و گاز حدود ۶۸ درصد است. از این رو سیاست‌گذاری درباره بنزین با هدف اصلاح و کاهش یارانه انرژی می‌تواند در اولویت‌های بعدی قرار بگیرد. از سوی دیگر، خودروهایی سواری که ۹۱ درصد از وسایل نقلیه را شامل می‌شوند، تنها ۶۰ درصد از بنزین مصرفی را به خود تخصیص داده‌اند. این در حالی است که سهم وانت‌ها در مصرف بنزین با توزیع

- در نظر گرفتن سهمیه ماهانه کافی برای مصارف ضروری به‌ویژه در حامل‌های بنزین و گازوئیل.
 - تأمین سوخت ناوگان حمل‌ونقل عمومی بدون افزایش عمده قیمت.
 - اجرای مدل پلکانی مانند برق و گاز به‌جای افزایش قیمت آن.
 - تعیین بالاترین پلکان قیمتی با در نظر گرفتن شاخص قدرت خرید مردم و کاهش صرفه قاچاق.
 - توسعه حمل‌ونقل عمومی و جایگاه‌های سی‌ان‌جی از محل منابع حاصل از اصلاح یارانه‌های انرژی.
- رقم مابه‌التفاوت قیمت تمام‌شده و قیمت فروش برق به مشترکان باید از سوی دولت به واحدهای نیروگاهی پرداخت شود. با توجه به اینکه این رقم از بودجه تأمین می‌شود و به افزایش هزینه‌های دولت و در نتیجه، کسری بودجه ختم می‌شود، یارانه انرژی یکی از منابع کسری بودجه و به دنبال آن افزایش تورم در جامعه تلقی می‌شود.
- طبق مطالعات انجام‌شده و بررسی تجارب اصلاح یارانه در سراسر جهان، فراهم‌سازی شرایط لازم برای اصلاح یارانه شرط محوری موفقیت برنامه‌های اصلاح یارانه است که خود نیازمند مقدمات خاص است و بر اساس روش‌های فنی متناسب پیاده‌سازی می‌شود. از مهم‌ترین مقدمات غیرسیاسی کردن اصلاح یارانه، ثبات نسبی اقتصاد کلان در کنار پایین بودن نسبی قیمت‌های جهانی حامل‌های انرژی است.
- برای تحقق اصلاح یارانه حامل‌های انرژی لازم است تا دولت‌ها تنها به افزایش درآمد خود و جبران کسری بودجه نیندیشند، بلکه برنامه‌ای را با در نظر گرفتن تمام ابعاد و جنبه‌ها در دستور کار قرار دهند. در ادامه، برخی از پیشنهاداتی که باید در این زمینه مورد توجه قرار بگیرد، بیان شده است.
- در نظر گرفتن اولویت بخش‌ها برای آغاز اصلاح یارانه‌های انرژی.
 - عدم تغییر قیمت سهمیه‌ای انرژی (بنزین) به دلیل کشش قیمتی بالای مصارف سهمیه‌ای.
 - متناسب‌سازی قیمت انرژی با میزان مصرف برای مصارف بالای انرژی.

منابع

- مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی (1398). درباره یارانه انرژی در ایران- یارانه پنهان و ملاحظات آن، <https://rc.majlis.ir/fa/news/show/1307138>
- ممی‌پور، سیاب؛ صیادی، محمد؛ و عزیزخانی، معصومه (1401). تحلیل نظری سیاست‌های قیمت‌گذاری بنزین در ایران: چالش‌ها و راهکارها. نشریه بررسی مسائل اقتصاد ایران، 9 (18)، 249-292. doi: 10.30465/ce.2022.41641.1795.292
- Hafner, M., & Luciani, G. (2022). *The Palgrave Handbook of International Energy Economics* (p. 770). Springer Nature.
- International Energy Agency (IEA) (2022). <https://www.iea.org/topics/energy-subsidies>